CONFERINȚA INTERDISCIPLINARĂ „DIE GESCHICHTE DER BUKOWINA NACH DEM VISUAL TURN”, AUGSBURG, 17–19 OCTOMBRIE 2019

HARIETA MARECI-SABOL

The Interdisciplinary Conference “Histories of Bukovina after the Visual Turn” Augsburg, 17–19 October 2019

(*Abstract*)[*]

In an epoch of challenges and in the context of a diversified approach to history, the need to reconsider visual representation (from photography, map, painting, postcard to statistical tables or musical scores) is increasingly invoked. The awakening of the interest for the image in the study of Bukovina’s past was the objective of the Conference held in Augsburg between 17 and 19 October 2019, and the conclusions of this meeting that brought together specialists from seven countries refer to the plural interpretation of history by understanding the surface and depth (symbolic) senses that the image has as a historical source or as a stimulating factor in the field of historical research.

Keywords: image, history, Bukovina, Augsburg, dialogue, oppinion.

Istoria probează modul în care imaginea unui teritoriu se modelează în funcţie de diverse categorii de izvoare. Statisticile, rapoartele, presa, corespondenţa, memorialistica sunt necesare în analiza şi reconsiderarea faptelor, fenomenelor ori proceselor din trecut, sau, cu alte cuvinte, pentru acel „retour de l’événement”, după cum îl numea Pierre Nora. La rândul ei, interdisciplinaritatea propune răspunsuri la provocările „dialecticticii interpretării”, atrăgând atenţia la raportul imagine-sunet pe de o parte, şi realităţile politico-economice şi sociale ale unei epoci specifice pe de altă parte. În ceea ce priveşte naraţiunea vizuală, ea a fost mai puţin chestionată din cauza caracterului superficial sau potenţialului manipulator invocate, adesea, de istoricii conservatori. Aceeaşi naraţiune vizuală aduce sugestii inovatoare, iar istoriografia structuralistă, franceză şi anglo-saxonă oferă suficiente exemple de pledoarii pentru multiplicarea surselor în reconstituirea trecutului. Într-un astfel de curent se înscrie manifestarea organizată de Bukowina Institut de la

[*] Traducere: Harieta Mareci-Sabol.

Analele Bucovinei, **XXVII**, *2* (55), p. 697–699, Rădăuţi – Bucureşti, 2020

BDD-A32666 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:46 UTC)

Universitatea din Augsburg, cu ocazia aniversării a 30 de ani de la fondarea sa. Conferinţa internaţională „Die Geschichte der Bukowina nach dem Visual" a stat sub semnul interdisciplinarităţii, accentul fiind pus pe imaginea care, dincolo de anumite filtrele ideologice ori stereotipuri, poate reflecta pluralismul etnic şi multilingvismul Bucovinei.

În deschiderea reuniunii, prelegerea *Der Klang der Bilder: Czernowitzer Postmemories*, susţinută de profesorii Marianne Hirsch şi Leo Spitzer (New York) a demonstrat cum „fotografiile de pe stradă", specifice perioadei interbelice sau portretele unor rezidenţi evrei din Cernăuţi, realizate în perioada 1941–1942, pot fi puse în relaţie cu amintirile, pasajele biografice şi fragmente literare. Atrăgând atenţia asupra limitei sensibile între realitate şi imaginaţie (evidentă, mai ales, în memorialistică), cei doi cercetători au încercat să completeze secvenţe istorice descrise în diverse naraţiuni non-vizuale.

Prima sesiune de comunicări – *1849 bis 1918: Visuelle Kodierung des neuen Kronlandes* a fost deschisă de Julia Lienemeyer (Frankfurt am Main), care a prezentat rezultatele unui studiu morfologic urban care îmbină elemente de istorie şi arhitectură. Utilizând şase hărţi ale oraşului Cernăuţi din perioada 1774–1912, au fost identificate aspecte ce ţin de evoluţia urbană, precum extinderea perimetrului rezidenţial şi modelarea oraşului în funcţie de trăsăturile pe care i le conferea statutul de capitală de ducat autonom. Dietmar Friesenegger (Ithaca) a adus în primplan parcursul biografic şi activitatea lui Eusebie Mandicevschi (Eusebius Mandyczewski) de la moartea căruia se împliniseră 90 de ani. Autor al cantatei „Im Buchenland" – interpretată, pentru prima dată, în 1889 în onoarea împăratului – muzicologul şi compozitorul cernăuţean a imprimat creaţiei sale particularităţile patriei sale: „interacţiunea şi integrarea interetnică". Bogdana Labinska (Cernăuţi) a menţionat strategiile didactice adoptate în Bucovina austriacă şi modul în care manuale publicate la Viena în perioada 1867–1918 indicau relaţia dintre centru şi periferie. Harieta Sabol şi Ștefan Purici (Suceava, Rădăuţi) au evidenţiat importanţa cărţilor poştale ca sursă istorică, remarcând asocierea lor cu un anumit tip de mesaj politic, social şi ideologic. Aceeaşi temă a fost abordată de Maren Röger (Augsburg), care a descris caracteristicile regionale ale ilustratelor din Bucovina, oferind deopotrivă informaţii despre estetica, producţia, scopul şi „beneficiile" circulaţiei cărţilor poştale. În consideraţiile sale pe marginea comunicărilor susţinute, profesorul Andrei Corbea-Hoişie (Iaşi) a remarcat dinamica imaginii şi capacitatea acesteia de a ilustra deopotrivă tipologiile, seriile şi motivele generalizate în întreg imperiul şi paradoxurile vieţii cotidiene în Bucovina.

Cartea poştală a rămas laitmotivul primei intervenţii în sesiunea de după-amiază – *1918 bis 1940: Rumänisierung, auch visuell?*, Benjamin Grilj (Viena, St. Pölten) propunând o retrospectivă asupra vieţii şi activităţii celui mai prolific producător şi editor de ilustrate din Bucovina: Leon König. O analiză a culturii vizuale (care „transcede textul şi imaginea") a fost întreprinsă de Ioana Scridon (Cluj-Napoca), autoarea oprindu-se asupra documentării textuale şi fotografice a Bucovinei în „Enciclopedia României" apărută în anul 1938. Comentariile Marianei

BDD-A32666 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:46 UTC)

Hausleitner (Berlin) au vizat consecinţele măsurilor luate de regimurile interbelice, în special ale „cronologiei naţionalismului şi naţionalizării”, cu reverberaţii în plan ideatic şi imagistic. Diagramele, tabelele şi hărţile – ca modalitate de „vizualizare statistică a germanilor din Bucovina în perioada interbelică” – au făcut obiectul comunicării lui Philipp Kröger (Augsburg), iar Anca Filipovici (Cluj-Napoca) a reconstruit, prin intermediul fotografiei şi al memorialisticii, secvenţe din „realitatea” tinerilor bucovineni de origine evreiască, amintind atât de activităţile specifice vârstei şi timpului liber, cât şi de poziţionarea acestora faţă de diverse curente politice.

Grupate sub titlul *Projects and Source*, ultimele două contribuţii au aparţinut lui Sergij Osatschuk (Cernăuţi) – care, folosindu-se de picturi şi fotografii despre Cernăuţi, a ridicat o serie de întrebări legate de conştientizarea dimensiunii culturale ale oraşului – şi Constantin Ungureanu (Chişinău), ale cărui preocupări cartografice şi statistice au fost reiterate în prezentarea „Atlasului Bucovinei”. Și într-un caz şi în celălalt s-a pus în lumină valoarea informativă a resurselor vizuale şi rolul acestora în interogarea trecutului.

Ziua a treia a conferinţei s-a deschis cu secţiunea *Ideologie und Bild: Die Nachkriegszeit*, în cadrul căreia Alexander Weidle (Augsburg) a explorat conţinutul documentar al albumelor fotografice la care echipa Institutului din Augsburg a avut acces în timpul interviurilor luate germanilor bucovineni sau urmaşilor acestora. Cât priveşte intervenţia Yuliiei Levina (Cernăuţi), aceasta s-a construit pe interpretarea afişelor propagandistice sovietice referitoare la „crearea conştiinţei colective la bucovineni în perioada de sovietizării”. De altfel, în comentariul Katharinei Haberkorn (Augsburg) s-a subliniat tocmai locul fotografiei şi a materialelor ilustrate (precium afişele) în cercetarea istorică, mai ales când aceasta priveşte un teritoriu al tranziţiei şi interacţiunii ideologice şi culturale.

Tematica ultimei secţiuni – *Nach 1989/91: Neue Perspektiven, alte Bilder?* i-a oferit lui Joseph Moser (West Chester) ocazia de a aduce în atenţie cinematografia inspirată de viaţa de zi cu zi sau de simbolistica oraşului Cernăuţi, investigaţia sa axându-se pe validarea imaginii prin mărturia personajelor care apar, în special, în producţiile documentare. În acelaşi registru al „abordărilor emoţionale şi socio-istorice”, Anna Skorejko şi Kateryna Valiavska (Cernăuţi) au demonstrat cum fotografiile de familie pot fi utilizate în discursul metanarativ şi evaluativ. Concluzionând, Gaelle Fisher (München) s-a concentrat asupra criticii surselor vizuale, o critică necesară pentru a le confirma viabilitatea.

Asemenea discuţiilor purtate după fiecare secţiune, comentariile finale au condus către reprezentarea vizuală ca factor stimulator în câmpul cercetării istorice şi ca mijloc de aducere în prezent a unor naraţiuni uitate, incomplete sau greu de reconfigurat în desfăşurarea lor temporală. Diversitatea şi originalitatea abordărilor au făcut dovada capacităţii imaginii de a evoca particularităţile istoriei Bucovinei ca teritoriu de contact şi de transfer, deschizând astfel drum unor proiecte viitoare, pe măsura interesului şi a preferinţelor generaţiei din era vizualului.

BDD-A32666 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:46 UTC)